

Med ljudstvo

Naše delovne množice vedo in čutijo, da je naša ustava stvar vseh nas. Naš kmet je prepričan, da bo naša nova ustava vzakoni-la to, kar si je zapisala v program Ljudska fronta: za boljše življe-nje našega kmeta! Naš delavec ve, da bo ustava potrdila to, kar si je priporil s svojim bojem pro-ti brezmejnemu izkoriščanju v-stari Jugoslaviji in s svojo ude-ležbo v osvobodilni vojni. Vsak delovni človek ve in se tudi za-veda, da ustava potrjuje to, o če-mur so smele množice nekoč pod drugimi režimi komaj sanjati, a da nam ustvarja nova ustava vse drugačne pogoje za nadaljno de-lo, za nadaljni boj proti vsem ljudskim nasprotnikom in sebičnim oblastnežem, če bi poskusili svoje nagone po denarju in obla-sti uveljaviti na račun delovnega ljudstva, na škodo naše ljudske države. Našim ženam in mladini so v novi ustavi zagotovljene pra-vice, ki so jih sami priborili ter jim bodo služile za nadaljni raz-voj in napredek.

Tudi primorsko ljudstvo bo po-seglo v diskusijo. Vsakdo me-nami je dolžan do dobra se sezna-niti z osnutkom ustave. Vsi naši člani in aktivisti naših organiza-cij so dolžni, da pripravijo steske in zborovanja, na katerih bo-do razpravljali o osnutku ustave same, da bodo predelavali in po-drobno seznanjali množice z go-vori in tolmačenjem tov. Karde-lja in Moše Pijade. Na množičnih sestankih je treba prikazati v po-ljudni obliki vse podrobnosti ustave, nadalje najvažnejšo in največjo spremembo v državi, to je izpremembe oblasti. V Jugo-slaviji je oblast dejansko spreje-lo ljudstvo, ali vsaj ogromna ve-čina delovnega ljudstva. To se zrcali v vseh točkah ustave, po-sebno v čl. 6, kjer je razločno po-vedano, da »vsa oblast izhaja iz ljudstva in pripada ljudstvu«. Šir-šim platem ljudstva je treba pre-dočiti vzpostavitev republike, ki je istotako posledica vzpostavi-tve ljudske oblasti. Omeniti je treba vse izpremembe, ki so na-stale v ekonomski in družabni u-reditvi nove Jugoslavije, v prvi vrsti zadrugarstvo. Z ustavo sta zaščiteni mali in srednji kmet. Zemlja pripada tistim, ki jo ob-delujejo. Privatna lastnina in pri-vatna podjetnost v gospodarstvu sta zjamčena.

O odnosu med narodi Jugo-slavije in med zvezo in republikami bo treba govoriti, nadalje o pra-vicah in dolžnostih državljanov. Važno bo za povdariti vprašanje ločitve cerkve od države in vprašanje ločitve šole od cerkve. Ta načela v naši ustavi so bistvene važnosti in naša ustava bi ne no-sila pečat iskrene demokracije, če bi ne bilo v nji tudi takih do-ločb. Kakor znano daje ustava popolno svobodo cerkvi in njene-mu verskemu delovanju. A ne sa-mo to, ona si lahko uredi povsem pozitivne in normalne odnose z državo. Zavisi od cerkve same in od vodilnih cerkvenih krogov, kako si bodo uredili svoje raz-merje do ljudskih množic. Spo-redno stem vprašanjem bo treba razpravljati tudi o civilnem zaku-nu. Naravno je, da mora država vzeti zakon in družino pod svoje nadzorstvo in v okvir svojih za-konov. Da bi še nadalje pustili tak položaj, kakršen je bil v stari Jugoslaviji in kakršen ni več v nobeni napredni državi, bi to po-menilo, dati sovražnikom ljud-stva nove možnosti, da bi zakon

JUGOSLOVANSKO-ITALIJANSKI ODNOSAJI

Maršal Tito je napisal za jugoslovanski tisk članek pod naslovom: „KAJ OVIRA IN KAJ JE POTREBNO ZA VZPOSTAVITEV NORMALNIH ODNOSAJEV MED JUGOSLAVIJO IN ITALIJO?“

Predsednik ministrskega sveta, maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito, je napisal za jugoslovanski tisk sledeči članek:

Že nekaj časa poizkuša italijan-ska vlada preko velikih zavezni-kov vplivati na Jugoslavijo, da bi vzpostavila z Italijo normalne odnose, to se pravi, da bi pri-znala današnje stanje prej, kakor pa bi Italija priznala škodo, pri-zadejano Jugoslaviji. Ti poizkusi imajo neko gotovo tendenco, in ta je, da pokažejo zunanjemu svetu, kako je današnja nova Ju-goslavija nepomirljiva in da od-bija sodelovanje z Italijo. Dej-stvo je, da smo mi prvi poskušali neposredno vzpostaviti stik z ita-lijansko vlado, pa so italijanski odgovorni činitelji postavili ne-mogoče pogoje našemu zastopni-ku v Italiji pri zavezniški komisi-ji, ki je imel nalogo, da spočetka neuradno razisče možnosti ne-posrednih razgovorov med Italijo in Jugoslavijo. Razume se, da je taka zahteva službenih italijan-skih krogov nesmiselna, ker ne mo-re premagana dežela postavljati zmagoviti deželi pogojev za raz-govore za vzpostavitev normal-nih odnosov, temveč nasprot-no.

**Kje je krivda?
Pri nas gotovo ne!**

Nadalje Italija do danes ozi-ro-ma po svoji kapitulaciji ni napra-vila niti enega miroljubnega ko-raka, niti ni pokazala dobre vo-lje priznati, da je bila napadalec, njena vojska pa okupator, pri-znati ogromno škodo, ki jo je o-kupatorska italijanska vojska pri-zadejala v Jugoslaviji, priznati u-pravičenost jugoslovanskih teri-torialnih zahtev. Nasprotno Ju-goslavija oziroma njeni narodi vidijo njeno neprestano, nečedno in sovražno gonjo v večjem delu italijanskega tiska, celo uradnega, nasproti novi Jugoslaviji. Pisanje večine italijanskega tiska, po-sebno pa fašističnega in profaši-tističnega, je čisto polno najod-vratnejših klevet in zasmehovanj, ne samo nasproti nekaterim vo-dilnim osebam današnje Jugo-slavije, temveč tudi nasproti naro-dom Jugoslavije, ki so skozi štiri leta pretrpeli nepopravljivo ško-do in gorje od italijanskih okupa-torjev.

Italijanski uradni krogi običaj-no valijo vso krivdo za vojno in razne zločine na Mussolinija in nekaj njegovih najbližjih sode-lavcev. Taki izgovori so čudni in smešni. Kako je mogel človek kot Mussolini z nekoliko ljudmi vla-

dati preko 20 let v Italiji, voditi osvajalno vojno v Abesiniji, ki jo je z ognjem in mečem zasuz-nil, skupno s Hitlerjem skleniti trojni pakt in zanetiti skupno z njim najstrašnejšo osvajalno voj-no na svetu, kakršne ne pomni človeška zgodovina. Ako prizna gospoda v Rimu moč logike, po-tem si mora biti na jasnem, da nihče na svetu, ki zdravo misli, ne more verjeti njihovim izgo-vorom in odriivanju krivde samo na Mussolinija in njegove bližnje pomočnike. Ne, Mussolini je la-hko izvedel svoj načrt samo zato, ker je imel močno oporo italijan-ske buržoazije, ki je imperiali-stično vzgojena, ker je imel opo-ro fašističnih tolpe, ki so štele ne samo desetine, temveč stotine in stotine tisočev in več, ki je z nji-mi najprej zasuznil italijansko delovno ljudstvo mest in vasi, da bi se pozneje potegnil v krvavo vojno za uresničenje imperiali-stičnih teženj italijanske kapitali-stične klike. Torej ne samo Mus-solini, temveč tudi tisoči tistih, ki so danes zopet na oblasti ali oko-li oblasti, so krivi za vse, kar so italijanske okupatorske vojske počele v zasedenih deželah.

Določena gospoda se bo tam gotovo upirala taki ugotovitvi, toda naj odgovori, koliko je do danes kaznovanih krivcev za vse te zločine. Ne samo, da se izigra-vajo določbe iz sporazuma v Moskvi o izročitvi vojnih zločin-cev onim deželam, kjer so zločine izvršili, temveč se ne kličejo na odgovornost niti krivci pred ita-lijanskim narodom samim. Kam je prešlo na deset in stotisoče neizsledljivih fašistov? Ali so s-vdrli v zemljo? Ne, ti žive v Ita-liji, prodirajo v vsa državna obla-stva, hujskajo italijansko ljud-stvo proti svobodoljubnim naro-dom Jugoslavije. To so od naj-višjih do najnižjih glavni krivci, da se vprašanje vzpostavitev normalnih odnosov med Jugo-slavijo in Italijo ne premakne z mrtve točke. Leta 1943 je bila po-topljena Mussolinijeva državna orhova lupina, toda brodolom-cem je bilo spuščeno toliko rešit-nih čolnov in pasov, da so se z njimi rešile tudi okužene fašistič-ne podgane, ki zopet širijo svojo nalezljivo bolezen med italijan-skim ljudstvom. Razumljivo je, da tega ni krivo italijansko delo-vno ljudstvo, temveč italijanska in mednarodna reakcija. Toda vsekakor svobodoljubnemu svetu to ne bo prineslo koristi, temveč le škodo, ker predstavljajo ti ele-menti veliko nevarnost za mir.

Današnja nova Jugoslavija mora vse to zelo upoštevati, ker je v tej vojni največ pretrpela od prav teh fašističnih osvajalcev.

Določeni zavezniški krogi ho-čejo zaradi nekaterih svojih ko-risti priznati današnji Italiji, Italiji Sforze, De Gasperija itd. Hoteli bi, da Italija ne plača re-paracij, vaneč vso krivdo na neraš-škega okupatorja. Jugoslavija se s tako rešitvijo nikdar ne more strinjati, in to zaradi tega, ker je bila fašistična Italija skupno z Nemčijo glavni napadalec na Ju-goslavijo. Sledečih nekaj števil-k najbolj kaže točnost teh na-vedb: Leta 1941 je bilo v Jugo-slaviji 25 okupatorskih divizij s 510.000 vojaki. Od teh je bilo 18 popolnih italijanskih divizij in 50 samostojnih bataljonov s skupno 350.000 vojaki. Leta 1942 je bilo v Jugoslaviji 33 okupatorskih divi-zij z 660.000 vojaki, od tega 19 italijanskih divizij, približno 10 samostojnih polkov in približno 100 samostojnih bataljonov s skupno 400.000 vojaki. Leta 1943 je bilo v mesecu avgustu v Jugo-slaviji 35 okupatorskih divizij s 650.000 vojaki. Od tega je bilo 16 italijanskih divizij s približno 300.000 vojaki. Po kapitulaciji I-talije so bile do konca vojne v Jugoslaviji italijanske fašistične enote, ki so bile pod poveljstvom Mussolinija in so vodile boj skup-no z Nemci proti jugoslovanski vojski. To torej najočitneje ka-že, da Italija ni bila navaden Hi-mlerjev satelit, temveč enakopra-ven družabnik glede zasedbe Ju-goslavije, ker so bile vsa Dalma-cija, Lika, Kordun, Banija, en del Bosne, vsa Crna gora in Herce-govina, Sandžak in večji del Slo-venije pod zasedbo italijanskih čet.

Še jasneje govore sledeča dej-stva: Na sto in sto požganih vasi, na desetisoče ubitih, iznakaže-nih in odgnanih v taborišča v Ita-lijo kaže, da italijanski fašistični okupator ni bil nič manj krvolo-čen kakor nemški.

Ves italijanski tisk obtožuje Jugoslavijo, da so jugoslovanske čete baje internirale nekaj tisoč italijanskih državljanov iz cone »A«. Te obtožbe so popolnoma tendenciozne, ker ne odgovarja-jó resnici. Naša vlada je v beo-grajskem sporazumu o razmejitvi v Julijski krajini odločno odklo-nila zahtevo zveznikov, da naj vrne baje internirane italijanske državljane, ki so jih jugoslovan-ske oblasti baje odpeljale ob umi-ku iz cone »A«. Odbila jo je eno-stavno zaradi tega, ker takih in-ternirancev v Jugoslaviji niti ni, niti jih ni bilo. Brez ozira na to, da je jugoslovanska vlada obve-stila, da takih internirancev ni, pa je italijanska vlada znova pre-ko zavezniških organov izročila jugoslovanski vladi seznam 2500 baje interniranih Italijanov. Ta seznam je zelo sumljivega znač-ja, ker so preiskave pokazale, da so v njem vpisane osebe, ki so v času partizanske vojne od leta 1942 do 1943 in tudi 1944 padle v boju proti jugoslovanskim parti-zanom na strani Nemcev in ita-lijanskih fašistov.

O internirancih

Nadalje so v tem seznamu na-vedene osebe iz nemške organi-zacije »Todt«, pa celo tudi nem-ški državljani, od katerih so bili nekateri najdeni živi v Nemčiji. Prav tako so v seznamu osebe, ki prebivajo v coni »B« pod jugo-slovansko upravo. V tem sezna-mu so tudi vojaki italijanske voj-ske, ki so padli ali pa so v ujet-ništvu. V tem seznamu so tudi jugoslovanski državljani, ki žive v Jugoslaviji. Navedene so nade-lje osebe, ki se prosto gibljejo v coni »A« pod zavezniško upravo, kakor n. pr. št. 261 Antonio Cer-nelica, ki je v Trstu v coni »A«. Št. 97 Giordano Cumara se brez-skrbno sprehaja v Gorici. Nave-dene so osebe, kakor n. pr. št. 22 Bernardin Radivoj, ki živi v Aj-dovščini, nadalje št. 284 Iersini Desiderio, ki je v Labinu kot član Oblastnega narodno osvobodil-nega odbora itd. Nadalje so v se-znamu navedene osebe kakor re-publikanski Mussolinijevi vojaki SS čet, ki se verjetno skrivajo po Italiji ali pa so v našem ujetništvu, kakor n. pr. št. 673 Truglio Vicenzo, republikanski major, skvadrist, ki je v taborišču št. 3, kot ujetnik št. 238. Nadalje so navedene osebe, ki so bile še 1. avgusta 1945 v koncentracijskem taborišču Buchenwald in so čaka-le na repatriacijo. Taki in mnogi drugi podobni primeri, ki smo jih v svoji noti označili, jasno kažejo tendenco italijanske vlade, da bi skonstruirala kako za Jugoslavi-jo kompromitirujočo listino, da bi vsaj z nečim mogla oblažiti močna dejstva, ki so v obtožbi Jugoslavije proti Italiji. Na teme-lju tega slabo sestavljenega se-znama domnevnih internirancev so nekatere odgovorne osebe iz italijanske vlade stavile našemu zastopniku v Italiji kot pogoj, da se v seznamu navedene osebe vrnejo ter da se bodo šele potem lahko vodili razgovori za vzpo-stavitev normalnih odnosov. Kaj to pomeni? To pomeni, da nekaterim današnjim oblastni-kom v Italiji, ki imajo podporo tudi od zunaj, ni do dobrih od-nošajev z Jugoslavijo. To pome-ni, da nekatere odgovorne osebe, in to verjetno večina med njimi v Italiji, želijo s takimi nečedni-mi in izmišljenimi sredstvi izog-niti se obveznostim, ki jih ima I-talija nasproti Jugoslaviji kot de-želi, ki je bila žrtev napadalcev.

Ali želi Jugoslavija dobre od-nošaje z Italijo? Da, Jugoslavija želi dobre odnose z Italijo. To-da pod kakšnimi pogoji? Pod pogoji, da italijanska vlada pošte-no prizna, da je bila Jugoslavija žrtev osvajalnega napada s strani Italije ne glede na Mussolinija ali koga drugega, ker je to zgodo-vinsko dejstvo. Drugič, da ita-li-janska vlada prizna ogromne žr-tve in škodo, ki jo je Jugoslavi-ja utrpela v času okupacije ita-li-janskih čet. Tretjič, da Italija prizna upravičenost teritorialnih zahtev Jugoslavije.

in družino izkoriščali proti inte-resom ljudstva.

Pri tolmačenju načrta ustave ne bomo smeli pozabiti o državni ureditvi, o vprašanjih, ki spadajo pod zunanjo politiko, v področje ljudske oblasti, prometa, pošte itd.; sploh o vsem tistem kar spa-da v pristojnost zveze ter pri-stojnosti in odgovornosti posa-meznih organov državne oblasti. Ne bomo smeli pozabiti na o-snovna načela za izgradnjo naše-ga sodstva in javnega tožilstva.

Naše primorsko ljudstvo naj se zbira na sejah in zborovanjih ter naj od tam pošilja svoje more-bitne predloge in pripombe g-lede na ustavo našim oblastem. Z ži-vahno debato bo poseglo v to sil-no razgibano politično življenje, ki je danes prevzelo vse množice Jugoslavije in bo s tem dokazalo, da ni zastoj krvavelo in se bo-ri-lo; ampak da hoče te svoje pri-dobitve iz osvobodilne borbe na najbolj ljudski, a obenem tudi na najbolj slovesen način uzakoniti.

Samo zmagovita Jugoslavija lahko stavi predloge

Višino reparacij in teritorialna vprašanja pa je mogoče dokončno ugotoviti šele pri pogajanjih. Torej ni Italija, temveč je Jugoslavija tista, ki stavlja pogoje. Jugoslavija je pripravljena iti do skrajnih meja, da bi prišlo do sporazuma med Italijo in Jugoslavijo zaradi bodočih dobrih odnosov, služečih za varovanje miru. Jugoslavija ne želi Italiji slabega, najmanj pa delovnemu italijanskemu ljudstvu. Jugoslavija ne želi materialnega uničenja Italije, toda Jugoslavija se ne more odreči določeni odškodnini, ker ji je ta potrebna, da bi vsaj do neke mere nadomestila ogromno škodo, povzročeno z zasedbo, in zacelila rane, ki so ji bile prizadete.

Italijansko prebivalstvo, ki je na ozemlju pod upravo jugoslovanskih vojaških oblasti, ima enake pravice kakor slovenski in hrvaški narodni živeli. To dejstvo dobro poznajo tudi odgovorne osebe v Italiji, pa vendar dovoljujejo fašistom, da širijo najodvratnejše laži o preganjanjih italijanskega prebivalstva. Še več, oni tudi sami govorijo in pišejo o domnevnih preganjanjih Italijanov pod jugoslovansko upravo. Zakaj je to potrebno in k čemu to pelje? Ali mislijo, da se bodo na ta način popravili odnosi z Jugoslavijo? Ali mislijo, da se bo moglo z lažnjivim slikanjem stanja v Istri in Slovenskem Primorju zavesti svetovno javnost in napačno pot in na ta način doseči svoj cilj, in ta je, da ponovno zavlada v krajih, katere so nekdanja nepravilna načina dobili? Bile bi dobro, da bi uradni italijanski krogi pogumno gledali stvarnosti v oči, da bi realno motrili stanje v teh krajih in se potrudili najti stik z današnjo Jugoslavijo za skupno rešitev spornih vprašanj na ta način, da bi se odstranilo vse ono, kar bi moglo v bodočnosti ovirati prijateljske odnose med obema deželama.

Jugoslavija je rešila narodnostno vprašanje na najdemokratičnejši način

Današnja nova Federativna ljudska republika Jugoslavija je rešila na najdemokratičnejši način narodnostno vprašanje. Narodne manjšine v Jugoslaviji imajo vse možnosti in pravice za svoj kulturni in narodnostni razvoj ter bi bilo absurdno trditi, da italijanske manjšine v Jugoslaviji ne bodo imele istih pravic, kakor tudi ostale. Dosedanji razvoj na ozemlju, ki je pod jugoslovansko vojaško upravo, kakor tudi na ozemlju, ki je po pogodbi v Beogradu prišlo pod zavezniško upravo, kaže, da so odnosi med italijanskim, hrvaškim in slovenskim prebivalstvom najboljši, kakor jih je le mogoče želeli. Razumljivo je, da to omogoča resnično demokratičen red, to je, da ima ljudstvo oblast v svojih rokah. Zaradi tega pri nas ni nobenih elementov, ki bi v teh krajih take odnose slabšali. Taki elementi lahko pridejo samo s strani italijanskih fašistov in iredentistov, ki se ne morejo sprijazniti z dejstvom, da morajo ti kraji pripasti Jugoslaviji.

Tako stoji stvari in nič drugeče. Tudi mi smo trdno odločeni, da ostanemo pri naših dosedanjih zahtevah, ker so te zahteve upravičene. Priznanje teh zahtev s strani uradnih krogov Italije pa pomeni resnično ustvaritev predpogojev za prijateljsko reševanje vseh spornih vprašanj v korist obeh dežel.

Z dosedanjim sovražnim vedenjem, klevetanjem in podtikanjem se ne bo daleč prišlo. Blato, ki ga mečejo reakcionarni in fašistični elementi Italije na Jugoslavijo in njene voditelje, zadeva nje same. Način pisanja določene dela italijanskega tiska ni

vreden kulturnega naroda. To je znani način Goebbelsa in bivših Mussolinijevih pristašev, ki so se sedaj povampirili. Fašistični elementi Italije zopet delujejo s polno paro, zahvaljujoč se podpori, ki jo prejema, delujejo za to, da raznetijo D'Annunzijevo iredentizem pri italijanskem ljudstvu in ga pridobijo za nove nevarne pustolovščine. Mi verjame, da je italijansko delovno ljudstvo sito teh pustolovcev in da bo samo znalo preprečiti njihove iztvalne namene. Delovno italijansko ljudstvo mest in vasi ima v sosedni novi Federativni ljudski republiki Jugoslaviji svojega iskrenega prijatelja, ki želi živeti

OB PRILIKI PRAZNIKOV DARUJTE ZA TISKOVNI SKLAD „SOŠKEGA TEDNIKA“

z italijanskim ljudstvom v najboljših odnosih.

Naša želja je končno, naj spoznajo naši zavezniki, da ni kriva Jugoslavija, da do danes ni prišlo do izboljšanja odnosov z Italijo. Ravno tako pa želimo, da naši zavezniki priznajo naše upravičene zahteve, naše žrtve, povzročeno nam škodo, težkoče in trpljenje naših narodov tudi v tistih krajih, ki so bili pod zasedbo Italije.

Popolno razumevanje in pogumno reševanje vprašanj, ki se tičejo Jugoslavije v zvezi z Italijo, bo brez dvoma mnogo pripomoglo k ureditvi miru, ker se s tem odstranjujejo elementi nemira in negotovosti v tem delu Evrope.

PREGLED SVETOVNIH DOGODKOV

Trije zunanji ministri v Moskvi

Preteklo nedeljo, 16. decembra se je začelo v Moskvi, v palači Spiridonovka, posvetovanje zunanjih ministrov Velike Britanije, Sovjetske zveze in Združenih držav Amerike.

Sovjetsko zvezo predstavlja zastopstvo, ki ga vodi ljudski komisar za zunanje zadeve ZSSR Vjačeslav Mihajlovič Molotov, Združene države zastopstvo z zunanjim ministrom Jamesom F. Byrnesom na čelu, zastopstvo Velike Britanije pa vodi zunanji minister Ernest Bevin.

Gotovo se še vsi spominjajo na londonsko konferenco, kjer so bili prekinjeni pogovori, ker ni prišlo v Svetu zunanjih ministrov do soglasja v nekaterih vevlačnih vprašanjih, ki se tičejo jugovzhodnih držav Evrope.

Napori reakcionarnih elementov v Italiji, ki so poskušali razbiti z nedavno vladno krizo enotnost demokracije, so ostali brezuspešni. Pri tej italijanski krizi so se izkazali neki voditelji takimi imenovane liberalne stranke kot poslušno orodje oblastilskih reakcionarjev.

S šumom in hrupom so hoteli povzročiti razkol v sklopu italijanskih strank ter v odboru narodne osvoboditve.

Avstrija je po zadnjih volitvah uvrščena med demokratične dežele, a po vestih, ki prihajajo od tam ima ljudska stranka v svojih vrstah tudi osebe, ki imajo za seboj izrazito protidemokratično preteklost.

Sama agencija Reuter, ko poroča iz Londona o sestavi nove avstrijske vlade, ugotavlja, da take osebe ne morejo uživati zaupanja v demokratičnih deželah.

Tak človek je na pr. dr. Rudolf Raab, ki naj preide, kot je sklenjeno v avstrijski vladi, iz ministrstva za gradnje v ministrstvo za trgovino in industrijo.

ROJSTNI DAN GENERALISIMA STALINA

Josip Džugašvili Stalin se je rodil dne 21. decembra 1879 v mestu Gori, v Georgiji. Njegov oče je bil delavec kmetiškega izvora.

Ko je imel Stalin 15 let je bil že v revolucionarnem gibanju. Od leta 1898 do 1900 je vodil marksistične delavske krožke ter načeloval marksističnemu revolucionarnemu krilu prve georgijske socialdemokratske organizacije po imenu Messameh - Dassy.

Od leta 1901 dalje je bil že poklicni revolucionar. Ustanovil je revolucionarne organizacije v Transkavkaziji, ki so podpirale politiko Lenina in Iskra. Leta 1903 je bil Stalin izgnan v Sibirijo. Med revolucijo 1905-1907 je vodil transkavkasko boljševike, poslužno se taktičnih in teoretičnih osnov leninizma ter se neizprosno boril proti menjševikom, anarhistom in drugim sovražnikom marksizma.

Od leta 1907 do 1910 je usmerjal boljševiško delovanje v mestu Baku.

Leta 1912 je bil izvoljen v Komitet boljševiške partije.

Caristična Rusija ga je osemkrat aretirala, sedemkrat izgnala v Sibirijo, odkoder se mu je šestkrat posrečilo pobegniti.

Po februarju 1917. leta se je tov. Stalin vrnil iz Sibirije v Petrograd, kjer se je udeležil »marčne revolucije«. Vodil je delovanje Centralnega komiteta in petrogradskega komiteta boljševiške partije ter je imel v rokah list *Pravda*.

Leta 1917 je bil član Politbiroja Centralnega komiteta. V mesecu avgustu je mogočno vplival na VI. kongres partije in oktobra meseca je bil skupno z Leninom za to, da se izvede revolucija 7. novembra, znana pod imenom Oktobrska revolucija (po starem koledarju).

Od leta 1917 do 1923 je bil tov. Stalin po vrsti, ljudski komisar za narodnostna vprašanja, nato (od 1919 do 1922) ljudski komisar za nadzorstvo nad delavci in kmeti.

Skupno z Leninom je ustanovil Rdeče Armado.

Leta 1922 je bil izvoljen za generalnega sekretarja Centralnega komiteta boljševiške partije. To mesto zavzema tov. Stalin še danes.

Od smrti Lenina dalje vodi narode Zveze sovjetskih socialističnih republik.

Tov. Stalin je obnovil ekonomijo na socialistični podlagi.

Organiziral je oborožene sile.

Za časa velike domovinske vojne, iz katere je pravkar zmagovito izšla Sovjetska zveza je bil tov. Stalin velik strateg, voditelj Rdeče armade ter največji rušilec nacistične zverine izven brloga in v brlogu samem.

Po pravici zasluži naslov generalisima.

Sedaj je potekla njegova 66 letnica rojstva.

vične politične in socialne ureditve.

Sedaj se zopet nudi v Moskvi prilika, da zunanji ministri nadaljujejo razprave v duhu dogovorov v Jalti in v Potsdamu. Le v duhu Jalte in Potsdama je bilo mogoče steti nacifašizem v Evropi ter japonski imperializem v Aziji in reakcija ni imela povoda, da bi rovarila dalje.

Konferenca v Moskvi bo obravnavala različne probleme. Tako se bodo zunanji ministri pečali razen z možnostjo uporabe atomske energije tudi z vprašanjem Balkana, Perzije in Daljnega vzhoda.

Tass poroča, da se je Stalin po sedmih tednih vrnil v Moskvo in je spet prevzel svoje dolžnosti.

Demokratične sile v Italiji

de v Italiji, ki ji načeluje voditelj krščanskih demokratov de Gasperi.

Novi kabinet se naslanja na koalicio šestih strank: krščansko-demokratske, socialistične, Komunistične, delavske - demokratične, akcijske in liberalne. Vsaka od teh strank je dobila po tri ministrska mesta.

Demokratične sile v Italiji so še budne; zaenkrat je doživela reakcija poraz.

vo s korporativno. Vsak posameznik mora biti zastopnik nove nemške politične ideje.

Kakor, da bi to ne bilo dovolj, da je v avstrijski vladi dr. Rudolf Raab, je Reuter navedla tudi to, da je bilo poverjeno v sedanji Avstriji nadzorstvo policije kandidatu ljudske stranke Juliusu Grafu, podtajniku notranjega ministrstva, ki je bil funkcionar v Dollfusovem režimu.

In pomisliti je treba, da je ta avstrijska policija pravzaprav edina oborožena sila, ki naj v bodoče varuje demokracijo.

To je izzvalo v Avstriji veliko nezadovoljstvo.

Ob priliki 66 letnice rojstva generalisima Stalina

Generalisimu Stalinu - Moskva

Zmagovalcu nad fašizmom iskreno čestitajo k jubileju slovenski in italijanski antifašisti iz Gorice.

Slovensko italijanska antifašistična zveza
Mestni odbor za Gorico

Generalisimu Stalinu - Moskva

Velikemu voditelju delovnega ljudstva iskrene čestitke vseh komunistov goriskega okrožja.

Okrožni komitet
komunistične Partije
Julijske krajine

Vsem vojnim invalidom iz narodno osvobodilne vojne!

Pozivamo vse vojne invalide iz narodno osvobodilne vojne obojega spola (borce in aktiviste), da se v svojem lastnem interesu, v kolikor tega še niso storili, nemudoma javijo referentu za socialno skrbstvo pristojnega okrajnega NOO zaradi izpolnitve prijave za komisijski pregled v svrhu odmere pripadajoče invalidnine.

SOLIDARNOST DELAVCEV IN KMETOV V ZADNJI STAVKI

Ko so se v zadnji stavki, na pobudo SIAU-ja, složno dvignili v obrambo svobode tiska Slovenci in italijanske delovne množice, je dala zlasti kmečka okolica Gorice lep primer o sebi.

Vasi Šempeter, Štandrež in Vrtojba pri Gorici so vzorno podprle to vevlačno stavko s tem, da so na lastno pobudo organizirale nabiralno akcijo živeža za stavkajoče delavce v mestu.

Več stotov nabranega blaga so peljali v tovarno S.A.F.O.G. (li-varne in delavnice) in ga izročili sindikalnemu odboru podjetja. Ta je porazdelil primerne deleže med drugimi podjetji v stavki, kot n. pr. električno podjetje S.E. L.V.E.G. in druga.

Slovenci!

Čitajte in širite svoj list

„Soški Tednik“

Akcija, ki so jo izvedli okoličani ob priliki zadnje stavke, je eden izmed edinstvenih primerov stvarne solidarnosti med mestom in deželo, med delavci in kmeti v teku dosedanjih stavk v Gorici. V tem so delavci spoznali, da se za najosnovnejše demokratične svoboščine kot je svoboda tiska ne borijo samo proletarci, marveč tudi kmetje in vsi pošteno ljudje. Kmetje so to storili v zavesti, da v borbi za svoje pravice, imajo Slovenci zvestega in močnega zaveznika tudi v italijanskem delovnem ljudstvu.

Prvi Božič v miru za otroke

Odprimo srce in roke ter pomagajmo trpečim in zapuščenim.

Računamo na vaš prispevek; tako bo Božič prinesel veselje in srečo v srca ubogih otrok našega naroda.

DARUJTE!

Koordinacijski Odbor

Prav vesele božične praznike želi naročnikom, čitateljem in dopisnikom

uredništvo in uprava
„Soškega Tednika“

IZ NAŠIH KRAJEV

Iz Gorice

Nova učiteljica glasbe

Tov. Damja Bratuž je položila v Trstu pri znanem Liceo Musicale Triestino učiteljski izpit za klavir ter prejela diplomu s posebno pohvalo. Čestitamo!

Iz Štandreža

Naša mladina je šla kar udarno na delo. Čutili smo nujno potrebo po mladinskem domu in že so se zbrali ter v večernih urah začeli popravljati neko poškodovano in zapuščeno poslopje. V kratkem bo dom dokončan in bo služil svojemu vzgojnemu namenu.

Iz Vogrskega

Bilo je v nedeljo 2. decembra, ko se je šolska mladež zbrala pred šolo. Tovariš učitelj je imel na otroke pomemben govor, v katerem jim je prikazal njih dolžnosti; vspodbujal jih je k resnemu učenju, da bodo enkrat postali vredni svobode našega naroda. Povzel je tudi besedo tovariš Milo, spomnil jih je na zastavo, ki vihra pred njimi, na isto zastavo, ki nas je vodila v borbi in ki nam bo pokazala svetlo pot do naše popolne svobode, do naše lepše bodočnosti. Korajžni pionirji so nato zapeli pesem »Hej Slovani«. Nato so lepo uvrščeni z zastavo na čelu odšli v cerkev, kjer se je darovala šolska maša.

Ob priliki zasedanja okrajne skupščine je mladina priredila uspešno kulturno prireditev. ZSM in AFŽ so se lepo izkazale; okrasile so lepo dvorano ter nudile vsem udeležencem skupščine slovensko gostoljubnost.

Iz Oseka

Malokdaj se oglasimo iz naše vasi. Zdelo bi se, da zato ker smo v coni B, da smo pozabili na stike, ki jih imamo in ki smo jih vedno imeli z mestom. Temu pa ni tako. Gorica je za nas še vedno ona dovedno žila kar je vedno bila. Pa za danes par besedi od nas. Pri nas imamo nastanjenke edince J.A. Oficirji in moštvo razumejo naše potrebe in težave, ter nam gredo vsestransko na roko. Videli so, da je naša vas toliko pretrpela v vojski, pa so že v oktobru mesecu razdelili po en obrok hrane, ki je bil njim namenjen, med najubožnejše prebivalce. Tudi mi se jim čutimo hvaležni vsled tega in te njih dobre ne bomo nikoli pozabili. 28. 11. t. l. smo imeli kar znamenit dan. V jutranjih urah je prišel iz Šempasa 3. bataljon na vežbanje. Zavzeli so iste položaje, katere je tudi pred letom dni zavzel ruski bataljon Bazoviške brigade, ki je napadel okupatorja, ki se je kretal po cesti. Kmalu nato prispe tudi politkomisar in major 7 udarne divizije skupno z zastopnikom bratskega ruskega naroda, tovarišem art. kapetanom. Takoj se zbere vsa vas, mlado in staro, da pozdravi drage nam goste. Zastopnik zmagovite ruske armade je imel na navzoče kratak nagovor, v katerem je prisrčno pozdravil naše primorsko ljudstvo. Spomnil nas je na besede generalisima Stalina, kateri jim je svoj čas dejal, da je na zahodu še narod Slovanov, ki ječi že 25 let pod fašističnim jarmom in katerega je treba osvoboditi. Tudi tov. komisar divizije nam je spregovoril ter nam povedal, da je

je Piccinini Angelo, ki je upil: »Smrt tistim, ki hočejo Titovo Jugoslavijo«. To se dogaja zato ker v teh krajih ukazujejo še vedno fašistični in nacistični kolaboracionisti. Vse obljube italijanskih ministrov, da so za sporazum in mir med narodi pa nam ne bodo pomagale dokler imamo takšne prenapeteže in nasilnike.

Iz Grgarja

Pred časom smo sklicali sestanek vse vaše mladine ter povabili tudi tovariše, ki so se vrnili iz Francije. Zelo jih je razveselilo, ko so videli, da je mladina dandanes vsa drugačna kot nekdaj. V osvobodilni vojni se je mladina zgradila in postala delavna, tako da je uporabna vseh povsod na vseh poljih in krajih. Sekretar mladine je podal svoje poročilo, mladinke so se izkazale pridne, saj so izgovile več parov copat za sirote padlih partizanov. Nabralo se je tudi L. 1541 prostovoljnih prispevkov za vojne invalide. Organiziralo se je študijske sestanke. Končno je tovariš tajnik podal zbrani mladini smernice za nadaljnjo plodono delo.

Iz Kobarida

Potujem z avtobusom Čedad-Kobarid. Med potniki se razvije debata o raznih cenah, med drugim tudi o ceni mleka.

Oglasi se med drugimi g. Stergar Alojz iz Kobarida, ki začne kar na lepem udrihati po naši oblasti. Čekal je, da je bil skrajni čas, da so zavezniški brenili iz županstva ker smo bili sami koštruni; nič nismo znali.

Prav je, mu odgovarjamo, če je kritika zdrava in če pride iz ust izvežbanega strokovnjaka; kajti resnica je, da se šele trudimo in učimo, a nič ne de, dobra volja tudi nekaj pomaga...

Toda za zgornj omenjenega bi bilo bolje, da bi molčal, ker je sam hodil skoro 20 let v šole, pa ni zmogel izkušnje za učitelja; tudi na županstvu ni imel obstanka in končno je vendarle dobil službo; prebiral je železje pri pokojnem Piazzu.

Takrat pa, ko se je naš narod boril in trpel, jo je popihal zgori omenjeni v Rajbelj. S tem je menil, da bo tudi nekaj pripomogel; če že ne za našo stvar, pa vsaj proti.

Naj ve dotičnik da nismo pozabili, kdo je z nami trpel; tudi kritizirati sme in mu bomo po vrhu še hvaležni.

Iz Bovškega

Z veseljem sporočamo, da je naša mladina udarno na delu. Na Zagi so v štirih urah pripravila 8 m³ drvi, ki jih bodo pripeljali naši vojaški bolnici v Gorico.

V istem delu so zaposleni tudi v Čezsoškem Logu.

Ljudstvo iz vseh vasi bovškega okraja se je 14. decembra zbralo v demonstracijo radi ukinitve »Primorskega dnevnika«. Iz vseh vasi so prihajali v povorkah in se slednjič združili z Bovčani pred Bovecem. Skoraj dva tisoč glava množica je koralala skozi Bovec in nazaj na Trg pred občinsko poslopje, kjer je sedež ZVU. Vasi so nosile transparente z napisi »hočemo naše pravice«, »hočemo svobodo tiska«, »hočemo naš Primorski dnevnik«, prav taki so bili vzkliki številne množice.

Kmalu nato je šla do guvernerja delegacija in mu predložila zahteve vsega bovškega ljudstva in mu izročila resolucijo s podpismi vsega prebivalstva. G. guverner je poslušal izjave delegacije in obljubil, da se bo zavzel na višjem mestu zato, da bi bile naše zahteve izpolnjene. Še vedno je množica vzklikala o zahtevah, ki so jo privedle do protestne demonstracije. Kmalu se je dele-

gacija vrnila in sporočila odgovor g. guvernerja. V upanju, da bodo Zavezniški držali svojo besedo in ugodili zahtevam ljudstva se je množica v redu razšla.

Iz Žage pri Bovcu

V vasi Žaga je mladina sklenila, da bo napravila sveto mašo za vse drage padle v internacijah; v ta namen je nabrala prispevke in 14. novembra je bila maša.

Ko smo prišli v cerkev in položili venec na križ, na katerem je visela jugoslovanska zastava z rdečo zvezdo je duhovnik pristopil pred oltar in zahteval, da se odstrani zastava, a ljudstvo se je odločno uprlo tej zahtevi duhovnika.

Po dolgem času je mašnik vendarle stopil pred oltar ter nezadovoljno pričel sv. mašo.

Po končani maši pa bi moral duhovnik blagosloviti simbolično krsto sredi cerkve, a tega ni hotel opraviti; zato je užaljeno ljudstvo vzelo blagoslovljeno vodo ter izvršilo obred, ki pravzaprav pritiče duhovniku. Venec pa je neslo na grob padlega borca za svobodo.

Neka mati padlega partizana ga je prosila, naj ji izda mrtvaški list po padlem sinu, a odslovil jo je, češ da ga nima in da naj le gre ponj k partizanom. To je bilo ljudstvu vendarle preveč; zagrozilo mu je, da se ne sme več prikazati v vas, a še istega dne je prišel na pouk krščanskega nauka. Mladina in žene so ga ustavile ter zahtevale od njega opravičilo za vse storjene krivice. Tudi v šoli je naredil že marsikatero krivico s tem, da je ukazal pionirjem naj stržejo vse partizanske listine ter naj vržejo proč iz titovk rdeče zvezde. Odredil je tudi, naj se odstrani iz šole slika maršala Tita. Res ga je učiteljica dala proč, a pionirji so jo postavili nazaj ter vzklikali: Borili smo se in Tito z nami! Če nas bo ta duhovnik učil politiko, ne bomo več šli k nauku!

Vse je kričalo, pionirji, mladina in žene. Dostavili so, da imamo tudi naše duhovnike, ki nudijo ljudstvu pomoč; on pa da je fašist, reakcionar. Odvrnil je ženam in mladini, da so cigani, ki ne učijo otrok moliti.

To ni res, so mu zaklicale matere: Saj učimo svoje otroke moliti in vzgajamo jih tako, da bodo zavedni. Po dolgem prerekanju je zagrozil, da bo vseh dal na zavezniško policijo. Odšel je med splošnim vikom in krikom.

Dne 14. decembra, takoj po demonstracijah zaradi ukinitve »Primorskega dnevnika« je novi namestnik guvernerja za Bovec, kapetan Anker šel v vas Žago. Šola je bila zaprta zato ker so se tudi šolski otroci udeležili demonstracij. G. kapetan Anker si je dal vseeno odpreti šolsko poslopje in tam je videl, da imajo na zidu tudi sliko maršala Tita. Po naročilu podguvernerja jo je občinski uradnik Bottolo Primo snel iz zida in jo vrgel za peč. Uradnik je mislil sneti tudi zastavo pa mu je g. podguverner, rekel da naj ostane.

Po njunem odhodu so šolski otroci kmalu zopet postavili sliko na prejšnje mesto. Zbrala se je skupaj vsa vas in vsi so podpisali protestno pismo na guvernerja, protest radi žaljivega postopanja kap. Ankerja in občinskega uradnika napram ljubljensmu voditelju slovenskega ljudstva maršalu Titu. Pismo je nesla v Bovec deputacija otrok in starejših. Guvernerja pa ni bilo doma zato so se še enkrat vrnili v ponedeljek.

Iz Trbiža

Slovinci iz Trbiža nam iz svoje seje z dne 12. decembra t. l. pošljajo članek z željo, da ga objavimo.

»Slovinci trbiškega okraja smo užaljeni in ogorčeni radi ukinitve

»Primorskega dnevnika«. Saj smo že »Partizanski dnevnik« razširjali in čitali, kljub veliki nevarnosti pred gestapom in italijanskimi republikanskimi karabinerji. Ti zadnji še vedno čuvajo »Tavisio italianissimo« to pa samo zato, da bi Slovenci tukaj ne mogli priti do svojih pravic. Tukajšnje italijanske oblasti mešetarijo pri zavezniški vojaški upravi da so prošnje in zahteve Slovencev potisnejo v stran in čim dalje časa zavlačujejo. V odgovor na prošnje za slovenske šole s podpisarišev otrok, ki so bile predložene zavezniški in italijanski oblasti v Trbižu, so aretirali učitelja Jožeta Jordana, ki je čakal na dovoljenje za otvoritev slovenske šole v Rajbelju ali Trbižu. Tovariš Jordan je sedaj zaprt skupno s zloglasnim zločincem Evgenom Vencel, ki je bil desna roka SS komisarja Tribnika v Trbižu. Vsled tega smo mi Slovenci trbiškega okraja tembolj ogorčeni radi ukinitve lista, ki je zastopal in branil naše tako težko priborjene pravice. Sprašujemo se ali bomo res morali zopet nositi preko hribov in gozdov časopise in sploh literaturo v našem jeziku. Vedo naj pa vsi, ki nam kratijo najosnovnejše pravice, da v borbi za te ne poznamo ovir.

Mi razumemo in odobravamo pisanje »Primorskega dnevnika«. Posebno še zato, ker imamo priložnosti opazovati bivše domobrance, četnike in dezerterje, ki se potikajo po naši dolini, kako širijo alarmantne vesti in podžigajo mržnjo med Nemci, Italijani in Slovenci. Izdajajo se za prave jugoslovanske patriote, obenem pa ščuvajo kanalske Slovence, naj se izrečejo za Avstrijo ali vsaj za koridor.

Slovinci Trbiškega okraja.

Rakor z Jernejevo pravico...

Ko so se 14. t. m. pred sedežem ZVU zbrale deputacije Slovencev iz Gorice in okolice, da izročijo napisane proteste prebivalstva glede ukinitve edinega ljudskega slovenskega lista — Primorskega dnevnika — se je zgodilo nekaj nepričakovanega, kar se lahko imenuje samo »Škandal v Gorici«.

Nismo še pozabili ali pa zavrgli pohvalno pismo čestitko, ki jo je poslal g. guverner g. major Shirk okrožnemu NOO-ju ob priliki »Festivala dela« v Gorici v kateri je med drugim dejal: »Smo prav zadovoljni za izvrstni red udeležencev. Naj bo to začetek navdušenja, ki znači prvi korak k složnosti in k boljšim odnosom med prebivalci tega ozemlja«.

Z zadovoljstvom smo tedaj prečitali čestitko g. guvernerja in mislili smo si, vendar je razumel ljudsko željo in voljo ljudstva, ki je tako navdušeno in složno manifestiralo za obnovo in novo življenje v miru. Kratko je bilo to veselje. Postopek g. guvernerja proti istim udeležencem, ki jih je pohvalil in ki so se dne 14. t. m. z nova znašli pred palačo ZVU, ne po svoji krivdi, da mu objasnijo položaj in pismo izrazi zahteve večine gorškega prebivalstva, ki so: »Da se mu vrne njegovo edino glasilo »Primorski dnevnik«, ki je bil na nedemokratičen oz. diktatorski način ukinjen. G. guverner je po daljšem oklevanju in prerekanju le sprejel zbrano deputacijo vendar pa je pred tem že izdal nalog za aretacije. To je škandal, da so policisti se zaganjali v mirno množico, ki ni rušila reda nič da la povoda za aretacijo. Ona je samo prepevala in zahtevala, da se ji vrne tiskana beseda, da se ukine prepoved na »Primorski dnevnik« to je bila edina zahteva par tisoč zbrane množice, ki je spremljala deputacijo. Policija je brez razlike spola lovila in jih odvažala s kamioni in jecpi na zloglasno znano kvestu-

ro. Med aretiranci je bilo mnogo takih, ki so se slučajno znašli v bližini palače in že so bili osumljeni in prijeti kot rušitelji reda in miru in seveda brez povoda odpeljani. Odpeljali so jih skupaj z napisnimi tablam. Ljudstvo pa jih je pozdravljalo in se poslavljalo, da ne bodo nehali z bojem za tiskano slovensko besedo vse dotlej dokler ne dosežejo svojih zahtev. Red ni bil rušen, ljudstvo je bilo disciplinirano zato je ta postopek brutalnosti silno razdražil Goričane in na vsakem koraku se je slišala kritika in to popolnoma upravičeno. Pozabili so, da smo se mi sami osvobodili in da ne zahtevamo nič drugega kakor kar smo si že v hostah priborili.

Ob priliki te racije na žive ljudi po Gorici, ki so zahtevali samo svojo tiskano besedo, za katero so se borili že cel četrt stoletja in ki je bila teptana je bilo dne 14. popolnoma neupravičeno aretirano čez 30 oseb med njimi pa je bilo mnogo takih, ki sploh niso imeli namena, da se udeležijo protesta.

Bil je celo aretiran zastopnik slovenskega goriškega tednika in to zahrbtno; po sredi je tu brez dvoma belogardistična roka. Ta množična aretacija antifašistov brez dvoma ostala v spominu in v srcu mnogih, ki so se borili za veliko zavezniško stvar. To nas boli in to se težko pozabi, ker je krivica velika, škandal pa še večji.

DROBNE NOVICE

* Javni tožilec Dodds je na seji 13. decembra v Nuernbergu prečital vrsto listin o zverstvih po koncentracijskih taboriščih. Med razloženimi dokaznimi predmeti je tudi del tetovirane človeške kože, iz katerih je gospa Koch, žena poveljnika taborišča Buchenwald delala senčnike in druge okraske.

* Major Rihard B. Kums, častnik, ki opravlja službo za ugotavljanje ameriških grobov v Jugoslaviji, je izjavil, da je mesto Beograd poklonilo Američanom neko zemljišče v Košutnjaku za ameriško vojno pokopališče, kjer bodo pokopali okrog 1300 ameriških letalcev, ki so izgubili življenje v bojih za osvoboditev Jugoslavije.

* »Italia libera« poroča, da čiščenje fašistov ni izvedeno v italijanski diplomatski službi. Tajnik grofa Ciana, Blasco Paietta je dobil visoko mesto v italijanskem zunanjem ministrstvu. Veleposlaniški svetnik in Mussolinijev tajnik Giuriatti nadaljuje svojo diplomatsko kariero, njegov pomočnik Giuseppe Tomasi si tudi pripravlja, da bo odpotoval v tujino kot diplomat.

* Zloglasnega Kramerja, Irmo Grese in devet drugih rabljev iz taborišča Oswiecim so obesili v ječi Hamleu.

* Albanska brzajavna agencija poroča, da je Italija danes postala zavetišče ne samo albanskih fašistov, temveč vseh balkanskih fašistov, pravtako kakor Grčija in Turčija.

* Daily Express poroča, da je skupina mladih britanskih častnikov napadla »Kingdom House« v grofiji Sussex, kjer se nahaja sedež legije krščanskih reformistov. Po napadu so v »Kingdom House« našli beležko, na kateri piše, da so ta napad izvršili, »ker so oblasti, kakor kaže, ne brigajo za ustanovitve društva Hitlerjevih oboževalcev.«

* Po še ne popolnih rezultatih pri predsedniških volitvah v Braziliji je dobil kandidat soc. demokratske stranke 2.536.428 glasov, kandidat nar. demokratske zveze 1.644.477 glasov in kandidat komunistične stranke 438.692 glasov.

* V predelu Stare Zagore so odkrili plasti premoga s preko 300 milijonov ton.

* Komunistično glasilo »Unità« je objavilo pismo naslovljeno na načelnika rimske policije. V pismu pravi, da policija ščiti črno-borzijske, bankirje, fašistične zarotnike in monarhiste, ki pripravljajo državni udar, medtem ko zapira delavce, ki so v redu izvajali stavko.

* Reuter poroča, da je civilna in vojaška policija pred dnevi izvršila v Londonu eno največjih racij radi povečanja zločinov. Aretirali so številne osebe, med njimi tudi vojaške dezertarje.

* V Milanu so pri belem dnevu oropali agencijo hranilnice v Viale Romagna, ter odnesli čez 2 milijona v gotovini.

* Mariborski železničarji so poslali kmetom drvarskega okraja večje število lopat, motik, sekir in drugega poljedelskega orodja, katerih premoženje je bilo med vojno prizadeto ali uničeno.

* Med Romunijo in Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo je bil sklenjen sporazum o izmenjavi blaga in plačilih. Pogajanja so potekala v prisrčnih in prijateljskih odnosih.

* Društvo za kulturno sodelovanje Jugoslavije v SZ v Beogradu je priredilo v dvorani Ruskega doma književni večer, posvečen sovjetskemu pesniku Vladimiru Majakovskemu.

* Sovjetska vlada je dala odlok za otvoritev botaničnega vrta akademije znanosti ZSSR. Botanični vrt bo ležal v bližini Moskve ter se bo razprostiral preko površine 500 Ha. Botanični vrt akademije bo nudil bogate možnosti razvoja in botanične znanosti v SZ. V botaničnem vrtu bo zastopano vse rastlinsko bogastvo sveta. V Botaničnem vrtu bodo ustanovili številne laboratorije in muzej. Tam bo na razpolago poseben herbarij, bogata knjižnica itd. Zgradili bodo predavalnico, rastlinjake, tople gredice in celo zavod za meteorološko službo.

* Novo izvoljeni župan Budimpešte je naslovil na svetovno javnost obupen poziv da utegne Budimpešta postati »največje pokopališče vseh časov«, če se mu ne priskoči na pomoč. Prošnja Madžarske za pomoč UNRRA-e so izročili glavnemu ravnatelju Lebmanu.

* Iz Lizbone poročajo, da je kapetan Rebelo v narodni skupščini izjavil, da Portugalska na podlagi sporazuma sklenjenega na Azorih še vedno prejema od Velike Britanije vojno gradivo.

* Radio Rim je sporočil, da so pred dnevi aretirali v Milanu Karla Scorza, bivšega tajnika fašistične stranke in člana fašističnega velikega sveta.

* Zdi se, da bo sedež Združenih narodov v Združenih Državah.

* Perzijski uporniki ali demokraci so zavzeli mesto Tebriz, največje mesto v Perziji in prestolico pokrajine Azerbejdžana. Avtonomistično gibanje se širi.

* Pred par dnevi je imel v Londonu Sir Oswald Mosley, bivši voditelj britanske zveze fašistov, zborovanje, kjer ga je preko 1000 mož in žena pozdravilo z dvigom roke po fašističnem načinu. Ko so prihajali gostje, so jih ob vходу pozdravljali po nacističnem načinu s pokloni in udarjenjem peta skupaj. (Mi smo pa mislili, da je sir Mosley že davno pri 13 regimentu). Demokracija in svoboda to so velike reči!

* Pa še to: britanski živalski vrt bo kmalu dobil žival, ki ima klun kot tič, plava kot raca, leže jajca in doji svoje mladiče. Živi v nekaterih predelih južne Avstralije in se hrani z ribami.

* Zveza ribiških zadrug v Splitu je aktivizirala vse razpoložljive ribiške moči. Letno so nalovili 400 vagonov rib.

* Generalni ravnatelj in upravni inženir »Bate« v Borovu pri Vukovaru sta bila obsojena na smrt ter vse premoženje »Bate« je bilo zaplenjeno. Direktor Makšinovič je imel gotove »sisteme« v pomoč režimskemu Jugorasi in JRZ. Bil je tudi iznajdljiv človek in je bila njegova tudi ideja o levem opanku, ki se da kmetu pred volitvami, dočim dobi desni opanek šele potem, ko je režimu oddal svoj glas. Podjetje je služilo okupatorju Nemcu in ustaški »neodvisni« Hrvatski.

* Vladno glasilo »Rzeczpospolita« objavlja podrobno analizo nuernberške obtožnice. Časopis pripominja, da je obtožnica izdelana površno, da ni osnovana na podrobni registraciji zločinov in da so dejstva navedena samo slučajno. Obtožnica bi morala biti

GOSTOVANJE SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA ZA SLOVENSKO PRIMORJE IN TRST V GORICI

Po letih mračnjstva, teptanja najelementarnejših človeških pravic in preganjanja, po letih izgnanstva iz rodne grude, sto in sto letne dediščine naših prednikov, po zadnji najstrašnejši dobi slovenske zgodovine, ko ste bili z nami vred razpršeni po vseh kotih razbičane in požgane domovine ter izven nje, ste se vrnili vi, stari znanci iz naših odrov od tu in tam, preko bivše nasilno potegnjene meje, vi, znanilci slovenske besede, vi, oblikovalci odrske umetnosti, ki ste jo dvignili na raven, za katero bi nam zavidal marsikateri veliki narod. Gorica vas je sprejela z odprtim srcem, sprejela vas ni samo kot stare znance, sprejela vas je kot zveste čuvaje naše besede, ki je bila toliko zapostavljena, zaničevana in prepovedana. To pot nam niste prinesli le njene zvonkosti in lepote, prinesli ste nam vanjo položeno in dognano resnico, ki jo je naš veliki Ivan Cankar iztrgal iz življenja, človeškega občestva in družbe sploh. Ta resnica, ki jo govori hlapec Jernej, je obsodba krivice, kriči po rešitvi človeka, utesnjene v sponi vseh mogočih sistemov, naziranj, lažimoralnih predpisov, filozofskih protislovij, tradicionalnih predsodkov, licemerstva, špekulativne idejnosti, kar vse ovira razprostitve in razmah človekovih pozitivnih sil ter greni življenje in ga vodi do obupa.

Ivan Cankar nam je s hlapcem Jernejem in njegovo pravico prikazal obraz človeške družbe, njegovo nesposobno ravnanje, povzročujoče bolečine in trpljenje človeka in usodne posledice, ki jih je tudi naš mali slovenski narod poskusil v dovoljni meri. Pravico išče tudi naše ljudstvo že stoletja in prav mi, ki prebivamo na tem koščku še ne odrešene slovenske zemlje, še sedaj iščemo in zahtevamo z Jernejem ... poznamo vse njegove poti od najnižjega do najvišjega oblastnika, ki nam je tudi za ceno naše lastne smrti s silo krojil usodo.

Toda prav Cankar nam je v svojih nesmrtnih delih prikazal naš pravi obraz; njegova ostra beseda in neusmiljena sodba ter obsodba našega hlapčevskega potrpljenja je velika resnica. Zato je njegova umetnost tako vzvišena in lepa. Grenka in trpka je ta resnica; mnogi je niso mogli razumeti, skušali so razlagati njegova dela kot visoko in globoko literarno umetnost filozofskih zmot ter predstaviti njega samega kot zgolj esteta in izvanrednega oblikovalca slovenske govornice ter romantično nastrojenega človeka. Danes pa vemo in čutimo živo kot še nikoli, da so njegova dela prav zato tako pomem-

berna knjiga nemškega zločinstva in zato, ker manjka te poteze v obtožnici bo »zgodovinar začuden, da se je v obtožnici govorilo o kraji 49.000 ton sira, 87 milijonov steklenic šampajnskega vina, med tem ko se je v obtožnici popolnoma zmolčala krajež poljskih otrok, zmolčalo ubijstvo 200.000 žena, mož in otrok v času varšavske in poljske vstaje in sploh ni omenila uničenja Varšave in drugih poljskih mest s kulturnimi spomeniki«.

* Poljski časopisi poročajo, da je bil nemški polkovnik Meissner, ki je bil ujet v Tokiu in je pred svojim odhodom v Evropo poizkušal napraviti samomor, prepeljan v Anglijo, od koder mora biti predan poljskemu sodišču. Polkovnik Meissner — imenovan »varšavski krvnik« — je obdolžen, da je popolnoma uničil varšavski ghetto in dal ubiti okrog 100.000 Judov. Amerikanci so ga v septembru t. l. ujeli na Japonskem.

Na lep, ker je črpal iz globine resnice vse tisto, kar nas je vznemirjalo in kar nas še danes zanima. Njegova dognanja so nam pripomogla do lastnih spoznanj, njegova ostrina nas je vzpodbudila, postali smo borci in Jernej nam je vodnik.

Ni zato slučaj, da nas je vsaka beseda z odra razgibala v morje čustvovanj. Saj se je dovolj časa nabiralo v nas ... Iz srca smo hvaležni prirediteljem. Naj se ne zameri, da pozabljamo tu kakršnokoli kritično gledanje. Ni časa za to. Danes nas prevevajo čisto druge misli in čustva.

Osobju gledališča, ki je kljub oviram premagalo vse težave, da nam je v tako kratkem času svojega dela predstavilo takorekoč iz nič stvarjeno slovensko gledališče pomembne kvalitete, čestitamo. Edino to je, kar moremo ta trenotek izreči s stališča kritičnega gledanja. Kajti izvršeno je bilo ogromno delo, ki ga zmorejo samo sinovi tako žilavega in veropolnega naroda, kakor je slovenski. Hvala vam, saj ste znova dokumentirali življensko silo in sposobnost slovenstva.

sil.

Pevski koncert v Gorici

V soboto, 22. t. m., ob 8 uri zvečer in v nedeljo dne 23. t. m., ob 3 uri popoldne se bo vršil v Ljudskem domu pevski koncert z baleti in recitacijami. Nastopa mladinski ženski zbor iz Kojškega, sopranistinja Batistuti in baletka modernega plesa Vukoslava Kumar. Na sporedu so slovenski, hrvaški in srbski skladatelji. Dirigira: Srečko Kumar.

PIREDITEV

Na Božič v torek, 25. decembra ob treh popoldne, se bo vršila okrajna pionirska predstava v

dvorani Ljudskega doma, ki jo priredijo italijanski in slovenski pionirji.

V programu je med drugim nastop pionirskega štiriglasnega pevskega zbora, igra Snegulčica, balet ter solonastop triletne harmonikarja iz Šempetra. Vsi ste vljudno vabljeni.

Ustanovni občni zbor Slov. plan. društva v Gorici

V nedeljo se je vršil v Gorici, ob precejšnji udeležbi in še večjem zanimanju, ustanovni občni zbor Slov. planinskega društva. Društvo bosta vodila znana planinca dr. Mermolja in Nandi Ročič. V odboru je tudi planinski pesnik in pisatelj tov. Ludvik Zorcut. Želimo novo nastajajočemu društvu mnogo uspeha in zdravega planinskega veselja!

ZA „PRVI BOŽIČ V MIRU“

Razni v zapadnem kvartu mesta L. 2601.—
Uredništvo »Il Lavoratore« » 630.—
Družina Slamič, Gorica » 200.—

Skupaj L. 3431.—

IZREDNA DELITEV ŽIVIL

Prehranjevalni urad za Goriško javlja, da se je začelo z 20. decembrom izredno razdeljevanje sledečih živil:

Testenine: 500 g. na osebo, cena 21,50 lir kg.
Riž: 500 g. na osebo, cena 32,60 lir kg.
Olje: 1 dl na osebo, cena 140,— lir liter.
Sladkor: 200 g. na osebo, cena 34,— lir kg. (za osebe od 19 do 65 let).
Jajca v prahu: 100 g. na osebo, cena 470,— lir kg.
Marmelada: 200 g. na osebo, cena 148,— lir kg.
Grah: 200 g. na osebo, cena 32,— lir kg.
Piškoti (Prepečenec): 100 g. na vsak odrezek kruha, cena 100 lir kg.

Obvezno je vzeti testenine in riž in ni dovoljeno nadomestiti živilo z živilom.

ZAHVALA

Ob priliki prekopa in pogreba zemeljskih ostankov

KOMANDANTA

Tov. COTIČ ALOJZA-BORISA

padlega za svobodo domovine, se najtopleje zahvaljujemo družini Sinigoi, mladini in KNOO iz Tabora in Dornberga, pevskega zboru, prvaški godbi, tov. Magdi in Mariji za nagrobne govore, vsem darovalcem prekrasnih vencev in cvetja, ter vsem tovarišem in tovarišicam, ki so se v tako obilnem številu udeležili pogreba.

Tabor, dne 16. decembra 1945.

Žalujoča družina COTIČEVA

„Sucrol“

nadomestuje sladkor za vsako rabo; koristen proti sladkorni bolezni

ZALOGA V GORICI

LICIA RUPENI Viale XXIV Maggio št. 16

TEL. ŠTEV. 343

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, »Ljudski dom« pritičje — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: »Primorski dnevnik«